

מראי מקומות- בבא בתרא ל"ח

דבדין הוא דאם קרוב יותר ממהלך שנה דהיינו צריך להיות החזקה בפחות מג' שנים לפי ר"י, אלא דלא פלוג רבנן, דאל"ה נתת דבריך לשיעורין (וכל זה היכא שאינו בפניו, דאם בפניו היי, אז ס"ל לר"י דלאלתר הוי חזקה, וכדאי לקמן [מ"א]). [וע"ש עוד, דמשמע מדבריו החולק על תוס', וס"ל דאם הוא רחוק יותר משנה, באמת אינו חזקה לאחר ג', אלא דדיבר המשנה בהוה, ויש לעי' בזה.] **אולם הק'**

היד רמה (לעיל מזה באות ג'), למה לא מהני החזקה לאחר ב' שנים, הרי מסקי' דס"ל לר"י דמחאה שלא בפניו הוי מחאה, וא"כ הי"ל למחות לאלתר לאחר ב' שנים ששמע

מהחזקה [ולא הי' ק' לו למה צריך ב' שנים, ומבואר דהיינו פשוט לו או דמה שיש משהו בקרקעו אין שמועה זו הולך מיד, אלא לאחר שהוא שם בערך לשנה, או דלמא דלא ימחה א"כ שמע שהי' שם שנה]. והוכיח מזה דגם ר"י מודה שיש כאן אחוי שטרך, וא"כ צריך דוקא ג' שנים לעשות החזקה. ורק היכא שהוא בפניו ממש, בזה ס"ל לר"י דלא בעינן ג' שנים, דמחזיק גופי' מכי ידע דחזי לי' מרי ארעא ושתיק, סמכה דעתי' דתו לא תבע לי', ולא מזדהר בשטר' (ודלא כהרשב"ם, דכ' דר"י לא ס"ל

להא דלא זהיר איניש בשטר'י) [ולכאו' צע"ק דברי רמ"ה אהרדי, דבסוף דבריו כ' דצריך ג' שנים במקום קרוב משום לא פלוג, ומעיקרא כ' שהוא משום דס"ל דלא נזהר בשטר' כ"כ, וצ"ע].

(ה) **אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה- פי'**

רשב"ם, דמחאה שלא בפניו היינו כגון שדרינן שניהן בעיר אחת, ומחה המרי קמא בפני עדים, אע"פ שלא הי' בפניו של המחזיק, הרי זה מחאה. ולכאו' מבואר בדבריו דמה שמחה בעיר זה גופא לא חשיב מחאה בפניו, אלא דצריך להיות בפניו ממש. אבל ק', דבקי' הגמ' אפי' יהודה ביהודה נמי, פי' רשב"ם דהיינו אפי' במדינה אחת בעיר אחרת נמי לא תהא מחאתו מחאה למ"ד דצריך להיות מחאה בפניו, ולכאו' מבואר דס"ל דבעיר זה גופא אפי' למ"ד מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה, עכ"פ בעיר זה הוי מחאה. וכ' הפני שלמה דהיי' ק' להרשב"ם, למה נקט הגמ' מחאה, הו"ל חזקה שלא בפניו, ואף דתוס' תירצו דחזקה תלוי במחאה, מ"מ טפי הו"ל חזקה, שהרי עיקר דין הסוגיא הוא חזקה, ולא מחאה. ולכן פי' רשב"ם דמח' אם מחאה שלא בפניו הוי

(א) **אלא אמר רבא, בבא מחמת טענה- כ' בקובץ שעורים** (קס"ג) דמכאן מבואר דדיני קניין ודיני חזקה אין תלויים זה בזה, דהא כאן אם יקנה האילן לא יהי' קונה הקרקע, ומ"מ אם טוען שקנה הקרקע עם האילן, נאמן על הקרקע ע"י חזקתו של האילן. ולכאו' משמע מכאן דלא כמש"כ תוס' לעיל (לז.), ד"ה זה, בסו"ד), דדיני חזקה ודיני קניין תלויים זב"ז [אם לא דחינן דהא לא כ' תוס' שם אלא דאם מהני לקנין סברא הוא שיועיל גם לחזקתו, ואולי להיפוך לא אמרי', אלא דאפי' אם לא מהני לקנין מ"מ יכול להועיל לחזקתו, וצ"ע]. וכ' האילת השחר דהא ודאי הדין כן כגמ' כאן, דהא כל חזקה הוא כזה, החזקה על הקרקע נעשה ע"י אכילת פירות, אע"ג דקנין בהפירות אינו קנין בהגוף. אלא דכ' דשאני הא דלעיל, דכיון שנים באים לחזוק, א' בקרקע וא' בפירות, א"כ בזה שפיר י"ל דסברא הוא דאם בעל הפירות יהי' יכול להחזיק או לא תלוי באם מסתמא אמרי' דקנה הקרקע ע"י קנין האילן או לא.

(ב) **אמר ר' יהודה לא אמרו וכו'- כ' הרישב"א** דר"י חולק בתרתי, א', ס"ל דאפי' למי שעומד בסוף העולם יש חזקה בג' שנים, דמסתמא ידע, ורבנן ס"ל דבכה"ג לא הוי חזקה. ועוד, דאם הי' עמו בעיר, ס"ל לר"י דלאלתר הוי חזקה, כדאי לקמן (מא.), ולא בעינן ג' שנים, ורבנן ס"ל דלעולם בעינן ג' שנים.

(ג) **אלא כדי שיהא באספמיא, וכו'- לכאו' ק',** בשלמא לאספמיא י"ל דהוי חזקה, וכדברי ר"י, אבל במקום שיש חירות, לכאו' א"א שיבוא המחאה ממקום המרי קמא למקום המחזיק, וא"כ בזה למה חולק ר' יהודה. וכ' הרשב"א דס"ל לר"י דבין במקום רחוק ובין בשעת חירות, א"א שלא שמע, ולכן הי' לו למחות, דאף המחאה אי אפשר שלא תשמע בשנה.

(ד) **אלא כדי שיהא באספמיא- כ' תוס' דברחוק** ממהלך שנה לא שכיח, ולכן ס"ל לר"י דהדין תלוי במהלך שנה דוקא, ואם הלך במהלך רחוק משנה, לא פלוג רבנן, והוי חזקה בשלש שנים. וכ' היד רמה (סוף אות ג'),

דיש שצריכים לבוא ויש שאינם צריכים לבוא, אבל לחלק בין שלא בפניו לבפניו, שפיר מסתבר לחלק כן.

(ח) **ורב, חברך חברא אית לי-** הק' הריטב"א, הא לכאו' גם לשמואל מוכרח לומר דחברך חברא אית לי, דהא שמואל ס"ל דמחאה שלא בפניו הוי מחאה, ואם לא ס"ל דחברך חברא אית לי, א"כ למה הוי מחאה. ותי', דשאני הכא, דכיון דחזו החולים והזקנים אלו שאינו מוחה אלא לפניהם דוקא, סבורים הם דקפיד הוא לגמרי, וכאילו אמר להם לא תפיקו לכו שותא. אולם ע' ביד רמה (צ"ג) דמשמע דס"ל דשמואל לא ס"ל בכלל הא דחברך חברא אית לי, ולדידי' לכאו' צ"ל דס"ל לשמואל דמחאה שלא בפניו הוי מחאה מטעם אחר, ולא משום חברך חברא אית לי, וצ"ע.

(ט) **פלניא גולנא הוא דנקיט לה לארעאי-** כ' ר' יונה, דלאו דוקא דצריך לומר פלניא גולנא הוא, אלא העיקר הוא דצריך לומר דפלוגי אוכל השדה בגזילה, אבל אי"צ לומר שהוא גולן. והא דנקט פלניא גולנא הוא, אגב רישא דקאמר דפלניא גולנא הוא לא הוי מחאה, נקט גם בסיפא פלניא גולנא, אבל לאו דוקא הוא. אבל הריטב"א כ' דדוקא הוא, דאם לא אמר פלניא גולנא, אלא סתם דאוכל השדה בגולנותא, הי' המחזיק יכול לחשוב דכוונתו דלא שילמתי כל מעות השדה, ולא יהי' נזהר בשטרו משום מחאה זו. אבל עכשיו דאומר פלניא גולנא, מהיתור לשון שאמר, יבין המחזיק דהמרי קמא בא לערער על גוף הקרקע, ולכן יזהר בשטרו, ולכן דוקא בכה"ג הוי מחאה.

מחאה או לא, הוי מחלוקת בעיר אחת. דהיינו, דמ"ד מחאה שלא בפניו הוי מחאה, ס"ל דאין צריך לבוא לפניו למחות, אף בעיר אחת. אבל מ"ד דמחאה שלא בפניו לא הוי מחאה, ס"ל דבעיר אחת, אף אם מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה, מ"מ חזקה הוא, שהרי בודאי יודע מהחזקה, וצריך לבוא ולמחות בעצמו, ואינו יכול למחות שלא בפניו. וא"כ, מה שפי' רשב"ם כגון שדרין בעיר אחת, היינו דאפי' אם מוחה בעיר זה, אם הוא שלא בפניו לא הוי מחאה, וממילא הוי חזקה. אבל שפיר כ' דהי' עמו ביהודה והחזיק ביהודה בעיר אחרת לא תיהוי חזקה, דבעיר זה גופא אין צד לומר דלא תיהוי חזקה, אף אם לא החזיק בפניו ממש, ורק במחאה שייך למימר הכי.

(י) **מחאה שלא בפניו-** העיר תוס', למה נקט מחאה ולא חזקה, הרי הנדון הוא אם חזקה שלא בפניו מהני או לא. ותי' דאם חזקה שלא בפניו הוי חזקה או לא תלוי באם מחאה שלא בפניו מהני או לא, ולכן נקטי' מחאה, דמחאה אין לה קול כ"כ כמו חזקה, דאדם שואל וחוקר על נכסיו, משא"כ מחאה, שאינו חוקר אם המרי קמא ערער על הקרקע. וע"ע בתוס' רי"ד שביאר באו"א קצת, דלענין חזקה לא הי' שאלה בכלל, דבחזקה אי' ג' שנים וכ"ע ידעי לי, א"כ ודאי חזקה שלא בפניו הוי חזקה. וכל השאלה הוא רק לענין מחאה, בזה אנו מסתפקים אם אמרי' מחאה שלא בפניו הוי מחאה, האם אמרי' דחברך חברא אית לי לענין זה או לא.

(ז) **רב טעמא דתנא דידן קמפרש, ולי' לא סבירא לי-** דהיינו, דמבואר דס"ל לת"ק דמחאה שלא בפניו הוי מחאה, ולכן יש ג' ארצות לחזקה. והעיר הרשב"א, אולי באמת ס"ל לת"ק דמחאה שלא בפניו לא הוי מחאה, ומה דס"ל דמיהודה ליהודה יכול להחזיק עליו, היינו משום דס"ל דודאי שמע המרי קמא על חזקת המחזיק, ומחייבין אותו לבוא ולמחות, ואם לא יבוא, הפסיד, אבל מיהודה לגליל אי"צ לבוא. ומהו הראי' דס"ל דמחאה שלא בפניו הוי מחאה. וע"ש מה שתי', וצ"ע כוונתו. וע"ע בר' יונה, דכ' דכל שלא בפניו לא חלקו, דהיינו דאם ס"ל דמחאה שלא בפניו לא הוי מחאה, א"כ אין מסתבר לומר